

Recenzja: Ryszard Sławczyński „Samochodem przez Kresy. Miejsca sercu bliskie”

Nakładem wrocławskiego Wydawnictwa ROBB ukazała się książka/album Ryszarda Sławczyńskiego „Samochodem przez Kresy. Miejsca sercu bliskie”.

Autor jest znanym animatorem kultury we Wrocławiu (dyrektor Klubu Muzyki i Literatury), publicystą, poetą i podróżnikiem. Jako historyk z wykształcenia wykorzystał w swojej pracy starannie dobraną literaturę (również z okresu II RP) dotyczącą Kresów. Album jest dokumentem bardzo osobistym. W latach 2008-2013 odbył wraz z żoną i synem (w większości) szereg starannie zaplanowanych i przygotowanych podróży poczynawszy od Ukrainy poprzez Białoruś, Łotwę – kończąc na Litwie. Publikację podzielono na dwie części, w pierwszej zawierającej wprowadzenie, mapy oraz zdjęcia zarówno archiwalne jak i współczesne ukazano ojczyście strony Tadeusz Kościuszki (Mereczowszczyzna) oraz Józefa Piłsudskiego (Zułów). Druga część albumu - obszerniejsza- zawiera współczesne zdjęcia ocalałych pomników, nagrobków i mogił żołnierzy polskich z lat walki o niepodległość Polski w latach 1794-1945).

W Mereczowszczyźnie, obecnie wyludnionej wsi w obwodzie brzeskim na Białorusi (w II RP w województwie poleskim), w miejscu narodzin przyszłego Wodza Naczelnego i dyktatora insurekcji kościuszkowskiej – Tadeusza Kościuszki został zrekonstruowany w 2004 r. (na 200 – lecie insurekcji i 250 rocznicę urodzin) drewniany dworek, w którym obecnie mieści się poświęcone Jemu muzeum. Obok budynku znajduje się pamiątkowy granit z tablicą i płaskorzeźbą oraz napisem w języku białoruskim : „... urodził się Andrej Tadeusz Kaściuszko wielki syn ziemi białoruskiej...”

W dalszej części tego rozdziału możemy podziwiać krajobrazy Mereczowszczyzny oraz szczegółowo przedstawione Muzeum. Kolejne stronicie zapełniają zdjęcia ukazujące Kosów Poleski, Kościół pw. Świętej Trójcy- w którym to T. Kościuszko został ochrzczony 12 lutego 1746 r.

Dalsza wędrówka z autorem prowadzi nas do Zułowa i Powiewiórki, miejsc związanych osobą Marszałka Józefa Piłsudskiego. W tym pierwszym, w drewnianym modrzewiowym dworze z XVIII w. urodziło się siedmioro z dwanaściorga dzieci Marii i Józefa Wincentego Piłsudskich . Tu właśnie przyszedł na świat 5 grudnia 1867 r. przyszły naczelnik państwa Józef Piłsudski. W Zułowie urodzili się również znani bracia Marszałka : Bronisław – etnograf i muzeolog, wybitny badacz kultury i języka Ajnów (jego potomkowie do dziś mieszkają w Japonii), Adam- wiceprezydent Wilna, senator RP oraz Kazimierz Gabriel – poseł na sejm RP.

W 1937 r., w dwa lata po śmierci Marszałka utworzono w Zułowie rezerwat historyczny, w którym podczas uroczystego otwarcia zasadzono dąb – symbol wieczności. W tej uroczystości udział wzięli m.in. : Prezydent RP Ignacy Mościcki oraz Aleksandra Piłsudska, druga żona Marszałka. Obecny właściciel pięciohektarowej parceli jest Związek Polaków na Litwie. W 2005 r. przy udziale Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze” odsłonięto i poświęcono 4 tonowy granitowy kamień, na którym m.in. umieszczono sentencję Piłsudskiego : „Są ludzie i są prace ludzkie, tak silne i tak potężne , że śmierć przewyciężają, że żyją i obcują między nami”. Odwiedzając Zułów nie można pominąć oddalonej o 8 km Powiewiórki, w której to w Kościele Sorokpolskim był ochrzczony 15 grudnia 1867 r. Józef Piłsudski-świadczy o tym zabytkowa tablica informacyjna umieszczona w świątyni.

Druga część albumu wprowadza nas w świat zdumiewających nekropolii – lwowskiej i wileńskich : Cmentarz Łyczakowski z wydzielonym Cmentarzem Orląt Lwowskich, Cmentarz na Rossie oraz Cmentarz na Antokolu. R. Sławczyński z wielkim zaangażowaniem i zapałem odkrywa przed nami również mniej znane, a bardzo istotne dla naszej historii miejsca spoczynku naszych żołnierzy z różnych okresów walk o niepodległość. Są tutaj m.in. : Stanisławów, Brody, Krzemieniec (obecnie Ukraina); Święciany, Dukszty, Soleczniki (obecnie Litwa); Bieniakonie, Grodno i Lida (obecnie Białoruś) oraz Dyneburg (Łotwa). Autor podzielił drugą część na 9 podrozdziałów : Insurekcja Kościuszkowska 1794, Księstwo warszawskie 1807-1815, Powstanie Listopadowe 1830-18931, Powstanie Styczniowe 1863-1864, I wojna światowa 1914-1918, Legiony Polskie 1941-1918, Wojna polsko-ukraińska 1918-1919, Wojna polsko-bolszewicka, II wojna światowa 1939-1945. Ten podział umożliwia nam kilkakrotny powrót do tych samych miejsc, do tych samych cmentarzy. Wspaniały dobór zdjęć, dbałość o szczegóły (wyraźne napisy i detale architektoniczne na nagrobkach) przykuwają uwagę czytelnika, zmuszają do zastanowienia. Interesujące opisy walk oraz szczegółowe informacje dotyczące pochowanych żołnierzy świadczą o wielkim nakładzie pracy R. Sławczyńskiego, wykształcenie historyczne na pewno w tym pomogło. ...„Miejsca sercu bliskie” - ten podtytuł trafnie ujmuje zalety tego albumu – te miejsca powinny być bliskie każdemu Polakowi.

Książka wydana na papierze kredowym, twarda oprawa, mapy, zdjęcia kolorowe i czarno-białe.

Recenzja pochodzi z portalu: www.ksiazka.net.pl

Autor: Tadeusz Juchniewicz